

Rahvanäitelava

Praktiline ajakiri

väiketeatrite lavakunsti arendamiseks

Nr. 6

Ilmub käesoleval aastal 8 numbrit. Abonentidele aastatellimishind Kr. 4.80. Välismaale Kr. 6.— Tolmetus ja talitus: S. Karja 19-7. Telef. 445-94 Postkast nr. 335. Tallinn. Posti jooksev arve nr. 58

1931

Kergemasisulisest lavakirjandusest

H. Pedaste

Palju siunatud ja palju armastatud — see on meie kergemasisulise lavakirjanduse saatus. Naljamänge vaadeldakse häämeelega, kuid nendest ei taheta rääkida ja kuigi, siis ainult teatud kõrguselt — ironiseerivalt ja üleolevalt. Tõsi, on paljud, kes enda sisemuses on naljamängude poolt, kuid väliselt, et mitte näida labasena kunstijüngritele, on suurimad naljamängude mahategijad. Nad leiavad, et nende ülesandeks on nutta teatritele kadumaläind tõsise draamakunsti, targutatavate sügavmõtteliste tragöödiate järgi, hoiata ja hädaldada maitsevaese publiku üle, kes ei taha kuulata eranditult vaid „suurte kangelaste tarku sõnu“, vaid näeksid meeeldi nende arusaamistele vastavat teravmeelse huumoriga segatud rahvatükke. Oleks küll aeg, kus nii mõnigi välispidine kunstijünger endale selgeks teeks, et hingele rahuldustpakkuv hää teater ei tarvitse olla ainult kinnine tundeluule ja mõttetarkuse nõia-ring, kus üle kriipsu astumine tähendab enda päriselt orjaksandmist teatrikunsti vaenlasele. Teatri üle lõpulik otsustamine ei seisa mitte ainult mõtete sügavuses, mitte ainult hiilgavaks hõõrutud sõnades, vaid ka selles näitelavakäsituses, millega jõutakse sulatada vaatlejate argipäevase hallusega ümbritsetud hinge, et vaatleja tun-

neks eesriide langedes sisemist rahuldust. helget mõnutunnet, näeks elu kaunimana ja õilsamana. Peetagu vaid meeles, et ma milgil tingimisel ei seisa kahemõtteliste ja labaste jantide eest, ei, selliseid tooreid ning halvamaigulisi soperdusi eitan kindlalt. Siin on kõne kergemasisulisest naljamängust.

Kahepoolse maski omab meie näitekunst: traagilise või lõbuse, tähendab: hingeelu masendavalt allasuruv, või jälle hele, rõõmus, ülesaitav. Pühendame end vahest ka traagilisele, anname siis lõbusale vabaduse meid üles tõsta igapäevastest muredest, jookseme taga ühes naljatlema. Thalia, meie naljamängude kunstijumalanna omab selle tugeva ligitõmbe jõu, mis ilus naine, kellel varuks ka puhas ja soe hing. Kunstipreestrid on aga talle annud hundi-passi, on ta ajand maalt välja. Temast öeldakse, ta võrgutab vanadest poetidest paremaks pidama pääliskaudset kergest naljamängu, kriminaaltükke ja sellesarnaseid väärtusetuid lõõkpalu. Kes teda siis juhtub kaitsema, seda kahtlustatakse kombelises languses.

Ma toonitan sõna „näitelava-tegevus“. Vanad teatripraktikerid on selle sõna seadnud oma töö alusmüüriks. Nad on kindlasti toimind õieti. Näitelava-tegevuse mõiste

käsitamisega tõuseb või langeb iga teater. Näitlejale peab antama võimalus oma näitlemise võimete suurt hoogu põhjalikult avalikkusele tuua. Selleks peab osa talle sobima, peab teda kaasa kiskuma, teda haarama. Mäng peab tagama tegevust, konflikte ja hästitabatud situatsioone. Siis alles on näitelava tegevussäädus täidetud. Näitlejate rahulolemine oma üllatusrikka ja kireva mängu üle rahuldab täiel määral ka vaatlejaskonda. Seepärast ei ole liig julgus, kui me näitelaval esimesel kohal tahame näha näitlemise täiust ja siis alles küsime tüki kirjandusliku väärtuse järgi.

Vana kogemus õpetab, et just nõندانimetatud naljamängud annavad kõrgemas ulatuses arenemisvõimalusi näitlejale kui ka näitejuhile. Selles ei ole nad nii tugevalt naelutatud sõnade külge. Siin võivad nad „asjast midagi teha“. Kergemate naljamängude autor väljendab oma töödes pääliskaudsemalt kui luuletaja, ta loobub oma tegelaste hingeteaduslikkudest ja sügavmõtlikkudest haarangutest, rajab tegevuse rohkem välispidistele mõjudele, lubab endale põnevamat ja laialdasemat pinda, nagu näiteks ajalehe veerg-romaanide autorigi, tegeleb peamiselt üllatavate situatsioonidega ja kõitva dialoogiga nagu följetonist ja, mis kõige tähtsam, jätab näitlejale tüübloomise vabaduse. Seepärast pühendavadki paljud suure andega inimesed sügavamalt tähelepanu hääle naljamängule. Võtame näiteks meie tuntuimad näitlejad Paul Pinna, Aleksander Trilljärve, või kirjanikest Hugo Raudsepa — nad jäävad meile igaveseks meele just nende võrratu huumori tõttu. Ehk siirdume kaugemale, kultuurriiki Saksa-maale, — Kainz, Bassermann, Krauss ja kuidas neid kõiki nimetatakse, on kuulsaks saand just teisejärgu kirjanduslikkude teoste

kaudu. Kindla teatri-instinktiga panid nad tähele väärtuslikke ja meeoleolu ülendavaid allikaid naljamängudes.

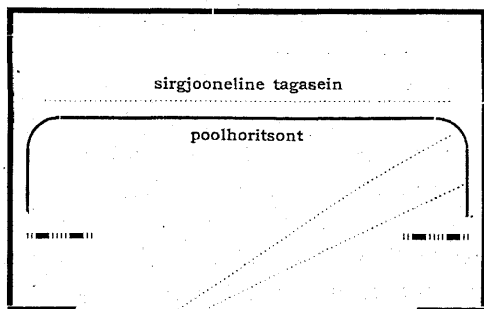
Naljamängude piirid on loomulikult kaunis laialdased. Ei saa öelda: siin lõpeb nali ja algab alaväärtuslik jant, või siin algab jälle kõrgem luule. Tihti segunevad mõlemad elemendid. Siin nagu kõikide lavatükkide väärtus oleneb pääasjalikult näitejuhust-lavastajast; kas ta suudab tüki lavale säada nii, et ta kannataks välja igakülgse arvustuse. Kui me tahame naljamängudele õiglaselt suhtuda, siis peame neid võtma väga laialdaselt ja elastiliselt. Nii võime näiteks rahulikult Oscar Wilde'i ja Bernard Shaw mitut tuntud teost lugeda lõbutlendavate naljamängude liiki, ilma et me sellega vähendaks nende kunstilist väärtust. See on ikkagi kompliment, kui teatripraktiker väidab: see tükk lõbus-tab hästi. Nii arvatagu siiajuure ka hästi ülesehitatud kriminaaltükke, paroodilisi rahvatükke („laulu ja tantsuga“) ja igasuguseid seltskonna-lõbumänge, ühesõnaga kõike inimlikkude ja üliinimlikkude ulatuspiiridega lavateoseid. On raske öelda, milline peab olema hädatarvilik mõõdupuu naljamängude kritiseerimiseks. Lõpuks on ta ülesanne ikkagi teatrikunstis arendamine igasuguste eluavalduste käsitlemises, on see siis abielu, poliitika, armastus, kasvatus või säädus. Fakt on aga, et rohkem kui kitsarinnalisele sisemiselt pulbitsevale elule rajatud luule köidab meid siiski hää ja lõbus naljamäng, käsitades kongreetsed väliselu-piirkondi (säädus, abielu jne.) ja sunnib seega vaatlejat virgale ja innukale jälgimisele. Selles tugevas külgetõmbejõus õieti ongi nõندانimetatud kergemasisulise lavakirjanduse mõiste.

Praktilise väikelava tüüp

A. Tuurand

Nagu toodud joonisest nr. 15 märgata, tuleb kõige juures arvestada vaatleja silmaga, sest muidu võib juhtuda nii, et publiku silm näeb esemete vahelt lava tagust ruumi.

* vaatleja

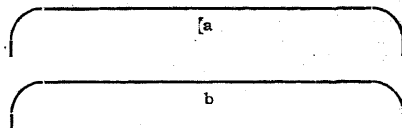
Joonis nr. 15.

Kuidas asetada horisont lavale? Seks on olemas ju palju mooduseid ning pole kahtlust, et need moodused on sõltuvad lava ruumilisest jaotusest. Suuremail lavul, kus lava kõrgus on mitu majakorda, tõstetakse horisont lihtsalt päale tarvitamise ülesse. Teisal tarvitatakse kokkurullimise süsteemi. Lava paremal või vasakul poolel asub eriline rullseadeldis, mis vajaduse korral horisondi kokku ehk jälle laiuli rullib.

Kuidas seda asja korraldada maalavadel, on siinkohal paarisõnaliselt raske öelda. On ju igal väikelaval oma eriline suurus ja eriline ruumijaotus, mis ei lasa välja töötada erilist sobivat ja praktilist printsiipi. Ka siin peab iga näitejuht, lavastaja või lavameister, kes ta väikelaval on, olema leidur, tegema katsetusi ja nende tulemuste tagajärjel leidma seadelduse, mis tema lavale kõige vastavam.

Üldiselt aga pole horisondi sissesää-

mine kuigi raske. Tuleb muretseda kaks tugevat, torutaolist raudvarvast või latti, nendele anda sama pikkus ja kõverus, millisena tahetakse näha horisonti.

Ütleme, et a neist jääb ülemise horisondi serva hoidjaks, b — alumise. Nende kahe vahele tuleb siis kinnitada horisondi riie (nii kõrge, kui lava kõrgus lubab, katmise mõttes). Kui sarnane „konstruuing“ rippuma panna, tõmbab alumine raudlatt b oma raskusega horisondi riide sirgeks. (On just eriti tähtis, et see riie peab olema täitsa sirge ja kortsudeta!) ja horisont ongi tarvitamiskõlbulik. Kahekordse lavakõrguse juures võib sellise horisondi üles tõmmata. Kuid ka selle paigalejätmine ei tohiks teha suuri takistusi, sest poolhorisont iseendast ei võta ju kuigi palju ruumi oma alla (oma väikese kõveruse tõttu). Teiseks on horisont väikestel lavadel tihti otse vastu lava tagaseina, nii et tema säälolemine kuigi suurt ruumi ei nõua.

Muidugi — eeltoodud näpunäide ei taha olla mõõduandev kui selline horisontide ehitamisel, ta on vaid üks näide neist paljudest, mida võib tarvitada seks tööks.

Nagu eelpool juba kord mainisime, on horisondi juures tähtsaim nõue — ta pind olgu täiesti sile ja kortsudeta. Vastasel korral heidab valgus temal varje ning ta näib taevavõlvi asemel mingisuguse künklike mägimaastikuna.

Kuidas horisondil kujutada üht-teist valgustuseffekti, sellest hiljem, valgustusaparaate käsitavas päätukes. (Järgneb.)

Väikelava reshiiküsimus

B. K.

See paik, mille kaudu lavastaja näidendi kui kunstiküpse teatri-maiuspala publikule pakub, on lava. Seepärast peab lavastaja kogu oma energia pühendama selleks, et toorest näidendimaterjaali, mida talle kasutada annud autor oma loomingus, lavale seadelda ja seadelduse läbi suupäraseks ja nauditavaks teha publikule. Tema seadeldis peab seega olema elutruu, et ta vaatajas või tema fantaasias vastuvõtutasapinna leiaks. Oskuses üht surnud materjali eluliseks lavale liikuma panna, selles seisabki reshiikunsti küsimus.

Sõna reshii on pärit prantsuse keelest (Regie) ja tähendab umbkaudselt ettevalmistama, juhutama. Nõnda siis — näidendit lavale juhutama, ettevalmistama. Reshii — see sisaldab endas õieti kõik selle, mida me ühe tüki ettekandel näeme näitelaval: dekoratsioon, valgustus, kostüümid, grimm, shestid, miimika, liikumine ja hääldamine. Analüüsimiseks võiksime selle veel jagada kahte ossa: väliseks ja sisemiseks reshiiks, kusjuures esimese hulka kuuluks kõik see, mida on vaja tegevustiku ümber: dekoratsioon, valgustus, kostüümid ja isegi grimm, kuna teise, sisemise, reshii määrab esmajoones lavaline elu ise: liikumine, hääldamine, shestid ja miimika. Mõiste „reshiid tegema“ tähendab üht näidendit lavale sobivaks tegema, teda lavaliselt elustama, s. t. talle määrama ümbrus, väline reshii, ja siis liikumine, hääldamine, shestid ja miimika, sisemine reshii. Kõik see peab olema reshiiramatus lavastaja poolt juba täielikult väljatöötatud, kui näidend jagatakse välja osalistele. Ja proovidel peab kõik tegevustik täpselt sündima tehtud reshiimärkuste kohaselt, kui vajalikke muudatusi ei leita tarvis olevat.

Selle suure töö — reshii — ülesanne asub näitejuhi õlul ning sellest tööst oleneb väga ja väga palju. Kõigepäält aga

näidendi lavaline ja kunstiline edu. Õeldakse, et pole olemas nii halba näidendit mida ei saaks lavastada või vastupidi nii hääd näidendit, mida ei võiks näitejuht ühes halbade näitlejatega ära rikkuda. Halvast näidendist võib hää näitejuht valmistada lõoknumbri ja kassatüki. Tihti pakub näidend vaid katkendlise kondikava, mida reshiitegija — reshishööri — endalooming ja anne alles lavaliseks kunstteoseks meisterdab. Siit tugevasti kärpida, sinna tarvilikku juure panna, seda igavat kohta ilustada valguseffektidega, pikale venivat dialoogi mitmekesistada kaugelt kõlava muusikaga või lauluga — needki mõned näited annavad reshishöörile tuhandeid võimalusi vabaks tegevuseks. Ükski näidend, väljaarvatud vaid mõned klassilised suurteosed, ei pääse lavale nii, nagu neid sünnitand autor, küll on aga mõnest vaid järele jäänud ainult mõte, idee.

Meil, väikelaval, ja seda eriti muidugi maal, ei tunta veel üldse mõnikord sõna „reshii“. Sääl võtab näitejuht, kui niisugune, väljavalitud näidendi, annab tegelastele raamatud kätte ja õppimine läheb lahti. Kui lavaplaan on kindlaks määratud, on näitejuhi töö ka tehtud. Harjutusel teeb iga näitleja seda, mida suudab ja mida tahab, lavaline liikumine on juhuslik ja tihti kontrastne tööoludega, tegelaste positsioonid on valed, tarvitatakse tihti valekäike jne. jne. Ja tihti on selle ebakindluse tagajärjeks see, et näitlejad küll mängivad hästi, tekst on täielikult peas, kuid terve see pilt, mida laval näeme, ei paku kuidagi tervikut, on katkeline ja silmale-südamele võõras. Kõik see on tegemata jäetud või hooletult ja halvasti tehtud reshii stü. Lõppude lõpuks ei saa reshiid võtta sugugi kui lihtsat, mõeldamist küsimust näitekunstis, vaid, võib öelda — reshii on omaette kunst.

(Järgneb.)

Ants Andersoni unenägu

S. Raudsepa jänt 2 waatuses

(Järg)

Ants. Kuradi lööks maha jalapäält!

Maie. Kas lehes pole öeldud?

Ants. Öeldud -- no nüüd üles öeldud!

No miks ei ole öeldud! Siin seisab raswaste tähtedega: Miljoni piletiga 28777 wõitis kohalik juudidroua Ester Epstein!

Maie. Et see miljon ka juudile pidi minema!

Ants. Sää! on ju ristiusk! Hommikust õhtuni kõõrutad koraale taewa poole, kõmpsid läbi kõik kirikud ja palwemajad, ja mis sest järgneb? Poes hiired sööwad jahukotile augu põhja ja situwad rosinakasti! Aga miljon -- see läheb juudidrouale! Ristiinimene kandku risti ja wiletsust, aga juut saab raha. -- Tea, kas ta peaks leff olema wõi?

Maie. Leff olema -- kes -- mis?

Ants. Ester Epstein -- see miljoniga.

Maie. Mis sul taht siis saada on?

Ants. Läheks kurat ja kosiks ta üles!

Maie. Juudi?

Ants. Inimesed oleme kõik, kui meil on raha! Sgapäew söimad, et pole ma kellegi ristiinimene -- lajeks enese korraks ümber löigata, ja kosiks rikka juudikese. Sai itka omal ajal lollisti tehtud!

Maie. Mis lollisti?

Ants. Et ju wõtsin. Tuhat krooni. . . Inimene müüb enese tuhanda krooni eest!

Maie. Patu juttu ajad! Kas me üksteist ei armastand?

Ants. Armastand? Kõike sai omal ajal tehtud -- armastatud ja mitte armastatud.

Maie. Mäletad, Ants, kui olime noored ja istusime Mikumärdi aida trepil. Sul oli tasku-

laalik ja mul hoiutasja raamat põues. Unistasime linnaelust ja würtspoesibdist -- kuld tähtedega -- Ants Anderson! Me nooruse unenäod on teoks saand. Sa oled würtspoodnik -- ja Maie on poemadam!

Ants. Würtspoodnik! Sgas majas on würtspood! Sga kolmas inimene on würtspoodnik. On furguni wiljand sest würtswärgist!

Maie. Mida sa õite ihtad?

Ants. Tahan saada presidendiks!

Maie. Mis presidendiks?

Ants. Riigipresidendiks! Lehes seisab, et lähewad riigipresidendi waalimised, miks nad mind ei wõiks waalida. . .

Maie. Riigipresidendiks? (Wangutab pääd.)

Ei see pole kellegi jutt. -- Ah, ja armas aeg -- mu kirik! Nüüd on juba pool jutlust ilusti läbi. Koli woodisse ja maga, see on kondile hää! Ja ära waewa pääd! Riigipresidendiks mõtlemine teeb inimese lolliks!

Ants. Mine, mine! Ja ära enne hommikut tule!

Maie. Sõge, kus ma nii kaua! (Kaob wälisusse kaudu.)

Ants (asetab end mugawalt tugitooli, lehest lugema hatates). „Kroonimise tseremooria tuletas meelde muinasjuttu tuhat ja ühest ööst. Kõigist Ableitiinia nurtadest kogunesid päälinna weodool würsid ja wa' fallid, et terwitada uut keisrit. Wälismaade esindajate hiilgawad üllkonad segunesid kohalike akristukraatide fantastilise riietusega. Rastawaar oli rietatud laia, kullaga läbitikitud mantlisse, mille jära oli kirjeldamata. Kroonimisele sõitis keiser kuldwantris, mille ette

oli rafendatud kuus Ungari tätku. Kroonimise järele awas Rastawaar platšil, kus warem asu-
sid wõllad, auşamba oma eşiisa Meenelikule. Tore-
dad pidustused kestsid kümme päewa. Üks
inglane jutustab külastäigust õudsesse salamül-
taske, kus poolmetšitud ablesšiinlased tantšiid fots-
trotti haruldaselt noorte daamidega. Muusika
wahaeagadel wõis kuulda wäljas jalutawate leo-
partide mõirgamišt! (Eneşele.) Sünnib ikka wä-
gewaid ja uhkeid asju maailmas, leheştki lugedes
jookşewad şipelgad üle rootju! See Rastawaar,
şatikas! Näre, istub kui kõnn şaäl Ableşšinia
troonil, ja mina, kurat, pean şiin Tarabella täna-
wal kraaplema! (Loeb.) „Riigipreşidendi waalimi-
şed Geştis. Uuel aastal Geşti walib oma eşimeşe
riigipreşidendi. Lootuşrikkamad kandidaadid riigi-
preşidendi kohale on muidugi Tõnişon ja Pätš.“
(Arutleb.) Muidugi? Mispärast — muidugi? —
Mulle pole jugugi şelge, et kui wabariigis midagi
şaada on, şiis koke jaol olgu Tõnişon ja Pätš.
Aga weab, kurat, ühel inimeşel rohkem kui teişel.
Ja küşid — mispärast? — Şiis ei tea keegi
õelba. — Kõüüruta şiin würtşpoe leti taga ja
şakle naişega, edaşi ei nişku! Oleşs raha, teekş
eraşonna, panekş hääletoru ürgama. Oşlakş, ku-
rat, şelle eeştirahwa üles ja käreşs eneşe riigi-
preşidendiş waalkida! Jaan Tõnişon — no
mişs mitte Ants Anderson! Ka Tõnişon on
inimene, kaks şilma pääş, mitte rohkem! Ja suu
rişti nina all — miş ta kelgiş! Näre, Epşteenid
wõtawad mişjoni nina alt, Tõnişonid ja Pätşud
wõtawad troonid ja kroonid — kuşti şiis timu-
kraatia şaab leiba? — Oleşs raha, panekş kange
preşidendi-ameti Toompeal käima. Şõidakş kroo-
nid pääş ja troonid taga, ungari tätkudega ajakş
ümbel! Rauditakş pääşinnas kere täis ja kohwi
jookş Pärnuş, wurrud hommişkuş õhtuni şula-
koort ja wahutoriti täis. See oleşs elu! Teekş
wäikşest Geştişit õite suurriigi! Kõiř maailma
maad käiř läbi, kõiř rahwad heidakş alla! La-
şekş kaewata suure augu, matakş kõiř şinna şiise.
panekş kaane pääle, istuakş işe otša ja laşekş ühe
wile. . . Ja targasti walitşekş maad! — Ja
kui ford şurekş, leinakş kogu maailm! Keişrid ja
preşidendid şõidakşid matuşele! Piiskopiş ja paawş-
tid şeiřakşid haua ääres, uluřkiş taewa poole

ja õhřakşid: „Mida teeme — Ants Andersoni
matame! Mušta mulla şiise matame maailma
şuurima Rastawaari! Ei tule teiřt keiřrite keiř-
rit eesti imperiaalis!“ — Ja kui oled maetud
maha ja muld şulle şiblitud pääle, şiis kerķib şelle
paiga pääle auşammas, neoke päreamiid — wõi
mauşuleum! Laşen eneşele mauşuleumi puşti ajada,
şuurema kui ühelgi keiřril maailmas. Ja nimi
şeiřakş marmoris kulb tähtedega: Ants Anderson!
Kuld tähtedega — Ants Anderson — Ants
Anderson — An — der — ſoon . . . (Minub.)

E s r i e.

Teiše waatuşe tegelakşed

Ants Anderson, würtşpoodnik.

Maie, tema naine.

Jooram, talunik.

Ester, juudiproua.

Ableşšinia keiřer.

Şuemarşjal.

Adjutant.

Piiskop.

Politşeişnik.

Pärewapiltnik.

Koşm kodanikku.

Kakş heroldit.

Rahwas, ſaakonnad.

Teine waatus

Wabadõhu dekoratşioon, unenõulikult grotesk. Kõrgen-
datud poodium. Keşkel troon — kaşe iřmega.

I heerold (jookşeb paremalt üle lawa). Suur,
şuur on Kulblõwi erakond!

II heerold (şamuti paremalt joostes). Wä-
gew, wägew on Kõiba partei!

I heerold (tagaşi keşet lawa joostes). Kõiř
hääled Tõnişonile, Tõnişonile!

II heerold (eşimeşele wastu joostes). Kõiř
hääled Andersonile!

(Mõlemad heeroldid on ükşteişele peaaegu karwas.
Rahwašt koguneb iřkşejate ümbel.)

I heerold. Tõnişon on şuurem mees kui
Anderson!

II heerold. Anderson on wägewam mees
kui Tõnişon!

I heerold. Tõnişon wõib Narwa kofešt
teha muuřkat

II heerold. Anderson teeb põlewkiwiist kulda!

I heerold. Tõnison muudab wiina weeks!

II heerold. Anderson teeb põhijäädusest fama!

I heerold. Tõnisonil on toredam nina!

II heerold. Andersonil on rastemad lõuad!

Ants Anderson (ilmub lawale würtspoodniku rõwastises, hajameelne ja kindlusetu, nagu ei saats aru, mis ta ümber sünnib. Poeb hirmuga pöösa warju.)

Adjutant ja Suemarsjal (tulewad).

Suemarsjal. Kus on Ants Anderson?

Kus on Ants Anderson?

Adjutant. Ohoi, armas eesti rahwas!

Õisi wälja oma Ants Anderson!

Ants. Kurat, kui saaks teha putked!

I kodanik. Pöösa taga piilub keegi wurle, ju ta see õsitan on!

II kodanik. Waga weri ei warijeks!

III kodanik. Saul puges ka tõrre taha, kui asi läts klaariks!

Adjutant (Antsu silmitsedes). Tõesti, kahtlane isik!

Suemarsjal. Katsume hammast!

Ants. Nüüd wiitwad küll soolaputkasje! — Mis kuradit te jõllitate mulle õisa!

Suemarsjal. Kes sa oled?

Ants. Würtspoodnik Belgulinnaft.

Adjutant. Mimi?

Ants. Nime ei ole, aga rõuged on pandud.

Adjutant (wõtub midagi taskust, wõrdleb, annab suemarsjalile). Siin on üleswõte, härra Suemarsjal!

Suemarsjal. Üleswõte? — (silmitses ja wõrdleb.) Aga täpselt see mees! (Sügawa hummaridusega.) Majesteet, te olete Ants Anderson!

Ants. No olen Ants Anderson — mis te mulle teete?

Suemarsjal (tutwustab). Suemarsjal — majesteet!

Adjutant. Adjutant, majesteet! Teie ihu-adjutant!

Ants. No olen Ants Anderson, kellele see korda läheb!

Suemarsjal. Korda läheb, majesteet?

Kogu maa jälgib teid ja maailm. Olete wõitnud! Olete walitud riigipresidendiks!

Ants. Presidendiks — õkwa tõsi?

Suemarsjal. Soowin õnne, majesteet?

Adjutant. Olen õnnelik, majesteet!

Ants. Riigipresident — õkwa tõsi? Sa siine sitikas, kus tuli lops! Oi, kus tuli patfas pähe! Wõistnud aimata, oleks pannud ka puhtama pintfaku selga! Ja lõõnd krae lõua alla!

Suemarsjal. Meie ülesandeks on teid, majesteet, lossi juhtida.

Ants. Lossi!

Adjutant. Ja kroonimistrõwaisse ehtida!

Ants. Rõwaisse? Ja kelle kulul see sünnib?

Suemarsjal. Rahwa kulul, kes seda lõbu päält waatab.

Ants. See on tõsi — kes kroonut teenib, saab kroonu mundri!

Adjutant. Ja millise!

Ants. Nüüd hakkab sõitma kuldtõllas. Tea, kas need ungari täkud weel alles on, mis Pät-sule kingiti?

Suemarsjal. Teil tarwisseb ainult käsida, majesteet ja kõik on olemas.

I kodanik. Härra president, kas mundri niisutamiseft ka rahwas osa saab?

Suemarsjal. Usun, et majesteet walitjuse eimesel aastal üldse ei lasse oma rahwal selget päewa näha!

II kodanik. Ise joowab selget piiritust, aga rahwale panewad penssiini jekka!

Ants. Lori! Olen seba asja niimoodi mõelnud, et mundriniisutamiseft wõtawad osa ainult kunded. Kõik, kes Ants Andersoni würtspoeft on õstnud kaupa mitte alla ühe krooni! Teiseb pummeldagu nii palju kui süda kutsub, aga oma tasku pääl.

III kodanik. See on ju püsti Mussolin!

Suemarsjal. Meid oodatakse lossis, majesteet!

Ants. Oodatakse lossis? Kuule, pea nüüd piisut. Kuidas nüüd eidega jääb? Peab talle ometi üttelema, et olen Eesti keiser! Ja kas Maie ka mõned wolangid kroonult selga saab?

Adjutant. Kõik on ette nähtud, majesteet!

Kõrgemate prouade saatkond sõitis juba järele tema majesteedile!

Suemarkssal. Palun ustuda majesteed, et riigiema Ester Anderson saab wäärseft eji-nema riigiisa Ants Andersoni kõrwal!

Ants. Ester Anderson? Mispärast Maie on Ester? Härra marsshall!

Suemarkssal. Käsitate, majesteed?

Ants. Laske paar leopardi äänawale, las mürgawad Ants Andersoni aupäewal!

Suemarkssal. Kuulen, majesteed! Aga nüüd lubage teid juhtida!

Ants. Kui minna, siis minna! (Kaowad Suemarkssali ja adjutantiga paremale.)

Politseinik (tuleb wasemalt, hakkab trooni ees teeb wabaks tegema ja rahwast eemale suruma.)

Päewapiltnik (tuleb paremalt aparaadiga.)

Politseinik. Tee wabaks! Mitte pääle tungida! Mitte suruda!

I kodaanik. Kes tungib pääle, ise ja surub!

Politseinik. Protokoll! Kas tahad teen sülle protokoll!

II kodaanik. Tee kolli jah!

Politseinik. Tead sa, mis siis sünnib, kui mind segatakse ametikaltsusel!

I kodaanik. Miski ei tea, siis läheb sul kutal sinijeks!

Politseinik. Mitte pääle tungida! Tee wabaks! Mitte suruda!

III kodaanik. On ajad läind lodewaks. Wanasti kardawoi tegi kõrwad üle ja asi oli tabe. Aga nüüd — protokoll! Kõik tükiwad kirjanikuks.

Politseinik (päewapiltnikule). Mis wärf see on?

Päewapiltnik. Aparaat.

Politseinik. Mis aparaat?

Päewapiltnik. Päewapildiaparaat!

Politseinik. Öigus, päewapildiaparaat. Ja mis nõu teil selle aparaadiga on?

Päewapiltnik. On nõu päewapildistada, härra konstaabel!

Politseinik. Päewapildistada? Kelle loaga?

Päewapiltnik. Olen päewapiltnik —

see on mu amet. Igapäew lehtedes ilmuwad pildid kõiksugu sündmustest.

Politseinik. Kõiksugu sündmustest? Ah see, mis siin hakkab olema, on kõiksugu sündmused? Siin algab riigipresidenti kroonimine. Riigipresidenti kroonimine. — mis see on? See on — see on — see on üks akt!!! Riigisaladused ei kuulu pildistamisele!

Päewapiltnik. Mis saladus see on, kui lageda taewa all kõik waatawad päält!

Politseinik. Inimene wõib waadata, aga aparaat mitte! Mõistate?!

I kodaanik. Rahwas pigistagu filmad finni, kui riigiisa kroonitakse — see on kole näha!

II kodaanik. Kas presidente ka kroonitakse?

III kodaanik. Ega nimi meest muuda! — Tulewad, tulewad!

Professioon jõuab esile. Kõige ees **Piiskop**, ämber ühes ja pintsel teises käes. Selle järele **Ants** ja **Ester** fantastilises riiehukses. Suemarkssal ja **Adjutant**. Mufandjad. Rahwas.

Rahwas. Hurra! Hurra! Hurra! Elagu riigiisa Ants! Elagu riigiema Ester!

Ants. Mis kuradi Ester! Kust see juudieit mu kõrwale on sattund!

Ester (juubeldawale rahwale käesuudlust pildudes). Weega armas raffas, see esti raffas! Weega armas raffas! (Profession peatub lawal.)

Suemarkssal. Härra Adjutant — wiisteerige, kas troon on forras.

Adjutant. Teie käful, härra Suemarkssal! (Ronib poodiumile.) Troon on forras, majesteed!

Ants. Waata järele, et Karksi mehed mulle mõnda pommi pole alla pannud!

Adjutant. Ei mingeid pomme, majesteed! Palun, astuge üles, majesteed!

Ants. Tubli! (Astub Suemarkssali ja Adjutandi saatel üles.)

Suemarkssal. Teie troon, majesteed! Suwaske kõigearmulikumalt wõtta aset!

Ants. Mituma, sai kodu juba istunud. Aga topest ei käriše! (Istub ja kargab tohe tülise waluga üles). Ahuu! (Suur liitumine.)

Suemarkssal. Mis on juhtund, majesteed?

(Järgneb.)

Imerohi

Lõbus laulumäng talurahwa elust. Chr. Strobeli tekst ja muusika

(Särg.)

Nr. 3. Kuplee.

1.

Kord tuli minu juure mees,
kel oli wiga see,
et pahem jalg tal lühike.
Ta palus lahkesti,
kas wõiksin teha pikemaks
ta jala pahema.
Ma ütlesin: „See kerge töö,
wõin teha korraga:
saen paremast tükk maha ma,
nii kuidas nõuetud“.
Mees, kartes walu, ära läks —
ta oli arstitud.

2.

Üks ijand Saabas juwitas
nii tihti külas, maal.
Ta ennast toitis, jõi ja jõi,
mis tahtis, igal a'al.
Karooa Pastel ilus polnd,
kuid kõik muu oli hea.
Härr' Saabas tihti sinna läks
ja sinna jäigi pea.
Kuid ühel päewal juhtus nii,
mis ifka juhtunud,
Karooa kaela määriti —
mees oli arstitud.

3.

Üks mees, kel kümme neli ju
on turjal aastakest,
ta ajab taga tüdrukut,
üht wäikest plikakest.
Ta saadab lilli, kirjasid
ja kutsub trehwama.
Ja tüdruk seega juba nõus,
ei ütle ära ta.
Kui mehel kange külмага
tund aega oodatud.
Näe, tüdruk teda petnud on —
mees oli arstitud.

4.

Kord keegi kergats uskus, et
ta laulab armjasti,
ning igal pool, kus juhtus, käis,
ta laulis alati.
Näe, wiimast korda laulis ta,
säl tõusis suur skandaal —
tüll oli hirmus kuulda see,

mis lärmi täis kõik saal!
Ja rahwast mädamunegi
lai rohkesti wistatud.
Mees kunagi ei enam lauln'd —
ta oli arstitud.

Hans (waatab ükste). Mis siis on, welsker,
oled ja oma arstimisega juba walmis?

Welsker. Tule aga sisse! Kõik on kõige
paremas korras.

Hans (tuleb sisse, õlletann käes ja läheb Mihtli
juure). Siin on sinu suure janu jaoks kruusi
täis piima.

Mihtel. Ole ifka!

Hans (taja Mihtlite). Ole wait! See on
õlu wärskelt waadist.

Mihtel. Hans, ja oled ometi parem pois,
kui ma arwasin. (Joob juurte söömudega ja maksutab
teelt.) Paganat mõnus piim! Hans, ja oled
tubli pois!

Hans. Saad ja sellest lõpulist aru. Waata
aga ette, mul on sinu jaoks weel suur üllatus.
Et ja weel mitte tantsumuagi ei wõi minna, kus
rahwas praegu Wiimsi kaluri tüdrukut laulu ja
tantsumuagi wastu wõiksid, siis palusin ma kogu
seltskonda, et nad siia tuleksid ja sind, haiget
meest, weidi lõbustaksid. (Süüab ükste wälja.) Tule
aga kõik sisse, welsker on oma arstimisega juba
walmis. (Kõik tulewad sisse. Kuni kõik endid laulu ja
tantsumuagi korrasband, ütleb.) Nüüd pane tähele —
Mihtel!

Wiimsi kaluri tüdruk.

Kelluke helise mulle nüüd ja,
õhtule hüüa, too rahu ka!
Nii tahan tantsumuagi, et lõbus meel
koormatud süda, kui walge käes.
Homme ma sõidan merele siis,
ei tule iial koduse ma.

Õnnetu olen, kuid olgu see nii
mind ise kaugele wii.

Mu armsam truudust on murdnud mul ju,
teisega tantsumuagi — mul ojak nutt.

Homme ma sõidan merele, siis
ei tule iial tagasi ma.

(Pärast tantsumuagi hüüawad kõik: „Brawoo! Brawoo!“
Platsutawad käsi. Kuna kateplagin waitib, joob Mihtel
kruusist.)

Mihtel. Seda pean ma ütleva, et kui nii
ilus ja häa asi majas on, siis ei pruugi küll

kõrtsi ialgi minna. Ja seda wõin ma juba täna öelda, kui mu jalg jälle terweks saab, joon ma õlut kodus. Kõrts ei näe mind enam.

Kati. On see su sõna, Mihkel?

Mihkel. Jah, see on mu kindel sõna.

Hans. Pead sa seda?

Mihkel. Mida ma luban, seda ka pean.

Hans. Rohkem ei tahagi mina teada. Nüüd

— Mihkel, näita mulle oma haiget jalga. Mina sidusin ta eile kinni ja unustasin see juures midagi. (Wabastab nõõrid ja lauakesed jala küljest.)

Mihkel. Aga, Hans, mis sa teed, welsker ütles ju ometi, et see kõik õieti kinni on seotud.

Hans. Pane aga tähele, Mihkel! (Kuna jalg sidemetest wabastatud on.) Pillimehed — mängige mulle jaaniõhtu tantsu. (Muusika mängib. Hans tõmbab Mihkli ühe wõttega toolilt, haarab ta kinni ja tantsib taunis meeskult temaga ringi. Mihkel tarjub enne, teeb tohmataid liigutusi ja lontab. Hiljem märtab ta, et jalga tarwitada wõib ja tantsib julgelt taasa. Kõik plaksutawad täsi. Siis asetab Hans Mihkli toolile tagasi. Mihkel on itka weel imestand, katsub ja hõõrub oma jalga. Teised waatawad tohmunult. Üldine kõne tõmin. Hans hüüab waljult.) Ma pean teile kõikidele teatama, et Mihkli jalg nüüd umeruttu terweks on saand, sest et ta üldse murdud polnud!

Mihkel (ja teised hüüawad). Ohoo! Ohoo!

Hans. Ja, see on tõsi. Mihkli leidsin ma eila jõe juurestilla all. Tal polnud küll sääreluu katti kuid püsti seista ta siiski ei saand, sest et ta täis oli. Miks ma temaga sarnase wiguri mängisin, sellel oli ka oma põhjus. Mina tahtsin temaga jaaniõhtul, ilma et ta seda teaks, tantsida. Tema sõnu, kui ma Annat endale palusin, pole ma unustand. Ta ütles mulle: „Enne, kui sa jaaniõhtul minuga lord tantsind pole, ei saa sa Annat endale naiseks.“ Täna on jaaniõhtu, Mihkel tantsis minuga ja sellepärast teatan ma: Anna Saar ja Hans Põld — kihlatud. Anna, tahad sa mulle tulla?

Anna (lähed lahtiste kätega Hansu juure). Hans! Hans, on see tõsi?

Mihkel. Pagana pihta ei, see pole wõimalik. Mina ei anna ennast petta.

Hans. Mihkel, sa ütlesid ju ometi praegu, mida sa lubad, seda ka täidab. Mina pidin seda meeles pidama.

Anna. Balun, ütles „ja“, isa!

Kati. Ütle „ja“, isa!

Mihkel. Teie olete mind toredasti sisse wedand. Aga Anna, tahad sa siis seda lustrust saada?

Anna. Muidugi, isa! (Wõtab Hansu käest kinni.)

Mihkel. Ma näen, et ma sellest jandist wälja ei pääse.

Hans. Ütle „ja“, Mihkel!

Mihkel (wahcaja järele). Noh, minugi pärast. Tulge siis kõik alla kõrtsi. Sää! tahame lord juua ja kihlusi pühitseda.

Kati. Aga Mihkel, kuhu jääb su sõna? Kui su jalg lord terweks saab, ei lähe sa enam ialgi kõrtsi.

Mihkel. Sul on õigus, wana. Laske õlu ja kõik muu siia tuua, et me kihluseid siin peaksite.

Hans. Ma olen juba kõige eest muretsend. Aga minu kihlusel peab wiina joodama. Tooge wiin sisse!

Kati (toob kanditu wiinaklaasidega).

Mihkel (wainustatult). Hans, sina pead aga kõike silmas. Sina oled ju ometi tubli pois. Elagu pruutpaar!

Kõik (hüüawad). Elagu! Elagu! Elagu!

Hans (wõtab ühe klaasi, asetab emast testele ja laulab).

Joogilaul ja tants.

Hans. Jooge nüüd ja klaasid kõrgel tõstke!

Kõik. Jooge nüüd ja kokku kõlaga.

Hans. Jooge nüüd wiin lõbusaks teeb elu.

Kõik. Jooge nüüd, ja laulge, tantsige!

Anna. Sest elagu wiin!

Kõik. Sest elagu wiin!

Sest elagu wiin, mis tuju loob,
sest elagu wiin, sest elagu wiin!
Sest elagu wiin, see julgust toob,
sest elagu wiin, sest elagu wiin!
Sest elagu wiin, täis walage,
sest elagu wiin, sest elagu wiin,
sest elagu wiin, ning rüübake!

:: Kõlaga klaasid — kill-kõll, kill-kõll. ::

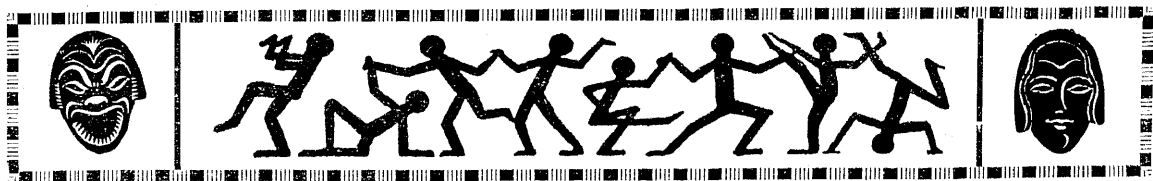
Ja pruutpaar kolm lord elagu!

Ja pruutpaar nüüd elagu! Hurraa!

(Järgneb tants.)

E s r i e.

(Lõpp.)

Jüri jõuluseiklused

Jõulunäidend lastele

B. Kangerman

(Järg.)

Kusti. Ah jaa. (Ruttu.)

Ma olen väike karjane,
mul loodud laulja keel,
sest laulan nii kui lööke
ja rõõmus minu meel. (Kordab.)
Ma olen väike karjane,
mul loodud laulja keel,
sest . . .

Jüri (sisestub, laulu jorutades. Ta on suures poolkasukas, läki-läki pääs ja isa suured viidid jalas).

Siis käis karmauh! Läks ümber saan
ja Sass see oli maoli maan!

Või! Velled kõik siin ninapidi koos soojas
toas ei viitsi keegi enam kelgumäelegi tulla.
Oligi päris hää ja lahe üks liugu lasta.
Ainult selle kelgu ülesvedamisega . . .
(Märkab Kustit.) Aa, sääl sa ritsirätsikas mul
oledki. Või tema paneb jooksu. Või tema
ei kuula vanema sõna. (Viskab labakad lauale,
kergitab varukaid, sülitab pihku ning läheb kurja
näoga pikkamisi Kusti poole.)

Kusti (poeb nutuse näoga Juku selja taha).

Mann (hüppab vahele, etteheitvalt). Jüri!

Juku. Jäta parem järele, Jüri. Kallil
jõuluõhtul! Kas sul siis tõesti midagi pa-
remat pole teha. Ise tahad veel täitsa-
mees olla.

Jüri. Vaata aga pisukest popsipoega.
Sõnad suus nagu raamatust. Kah tuleb
õpetama! (Lööb käega.) Aga olgu! Jäägu siis
pääle! Ei taha ma teie pärast oma kuldset
stüdant vihastada. Kes aga teie hulgast

täitsamees, see tulgu liugu laskma. Noh —
kes tuleb laskma. Noh — kes tuleb?

Kõik (vaikivad).

Jüri (kurjalt). Ma küsin — kes tuleb?

Kõik (vaikivad endiselt).

Jüri. Ah te ei tule?

Juku. Jäta järgi, Jüri! Ütle parem, kas
jõulusalmi juba oskad?

Jüri. Mis jõulusalmi? Kas selleks kah
isesugused salmid käivad?

Juku. Muidugi. Jõulusalm on — on —

Jüri. Noh — mis tas' on? Nüüd on
suu kinni. Salm on ikka salm.

Kusti. Aga jõulusalm on ilusaim salm.

Jüri. Kae mul ritsirätsikat! Või tema
kah teeb suu lahti. Mis sina kah salmist
tead. —

Kusti (pahvatab lugema). Kuula aga:

Ma olen väike karjane,
mul loodud laulja keel,
sest laulan nagu lööke
ja rõõmus minu meel.

Jüri (naerab). Kas nüüd kuulsite lõo-
kest. Või tema laulab nagu lööke!

Liisi (Jürile). Aga mis sa siis jõulu-
vanale loed, kui ta tuleb?

Jüri. Mis jõuluvana?

Mann. Noh, ära end rumalaks tee.
Eks sa tea, mis jõuluvana tähendab.

Jüri. Noh — seda jõuluvana võite
endid habemesse oodata. Nemad usuvad
jõuluvana. — Mis on jõuluvana — teise-
pere Juhan või naabri Villem paneb pika

habeme ette ja teil kohe jõuluvana. Ja las tuleb on's mul salmikutest puudus! Lasen neid nagu laudu lauaveskist.

J u k u. Ei usu, et sul neid nii ohtrasti

J ü r i. Kas ehk soovite kuulda?! Aga millest teile siis pajatada. Kas setust, kes potikoormaga lendas „sälüli“ kraavi — või — ah soo, oodake — laulan teile ühe laulu sellest, kuidas üks juut Tartus käis. See käib nii. (Võtab koomilise poosi.)

Tartust vetsin voorimee,
seitsin üle Emajee. . .

Tartu liin see maha jei,
hobu serkis mis ta vei . . .

Kas tahate veel edasi?

K u s t i (naeratledes). Ütle päälegi!

J ü r i. Aa, või ritsirätsikas. Ah, tahad, et ütlen edasi. Kas sa ise oskad edasi ütelda?

K u s t i. Ei.

J ü r i. Ma ka ei oska enam. Aga ega see laul enam edasi lähegi! Ega lühike laul pikk ole. No vot — (Kõige poole.) Selle laulu kui tarvis, loen jõuluvanale.

J u k u. Ei aita, jõuluvana tahab paremat. Ilusamat!

J ü r i. Siis teeme nii. (Võtab taskust paberi lehe.) Näete, siia pääle on kirjutatud jõulusalm. Selle paberi panen seinale külge ja loen siis salaja maha. Ega jõuluvana tühi midagi märka!

L i i s i. Aga Jüri!

J ü r i. Pea suu, popsi plika! Maksab peremehe pojalt end ühe jõuluvanakese pärast salmi õppimisega vaevata. (Kinnitab paberi knopkaga seinale, välisukse kõrvale.)

K u s t i. Aga see on ju pettus!

J ü r i. Ritsirätsikas! Või pettus! Mis ma pean siis tegema, kui mul salm pähe ei jää. On see's minu süü, kui mul nii rumal pää on. (On juhuslikult aknast välja vaadand.) Ohoo — kes säält siis läbi sügava lume ligemale rühib. Ise pisuke nagu porgand.

K õ i k (tormavad aknale). Jõuluvana!

K u s t i (aknal). Ah — see on ju Sauna Kaalu!

K õ i k (läbisegi). Sauna Kaalu jah.

L i i s i. Tuleb, vaenekene, ise lõuast saati lumes!

M a n n. Külal tal vaesekesel on külm kah. Nii külma ilmaga näruses riides. . .

J u k u. Külmas lumes. . .

J ü r i. Mis ta kolab siis külмага mööda küla. Pugegu ahju taha ja tõmmaku kere kõverasse!

L i i s i. Sul hää öelda. Või väiksel Kaalul siis aega ahju taga magada!

M a n n. Ta ema ju ammu haige. Eks ta pea siis kah siin ja sääll käima, et saaks jalgele-kätele sooja ja kõhukese täis.

J u k u. Kui kurvalt tulevad jõulud temale.

K a a l u (pistab pää ettevaatlikult sisse. Ta on väikene kõhn poisike, kehvalt rietatud). Tere kah.

K õ i k. Tere, tere jah. (Püüavad üksteisest mööda teravalt tulijat vahtida).

M a n n (läheb talle vastu). Noh, tule aga siiapoole, Kaalu! Sul on päris külm, eks soenda ka veidi ahju juures. Ootame siin parajasti jõuluvana.

K a a l u (vaatab kartlikult Jüri poole). Ei tea kas tohingi?

J ü r i (astub kurjalt Kaalu poole). Eks sa katsu! Mis otsimist sul on siit? Või kallil jõuluõhtul võõrsile tikkuma. Tee et kaod. (Suleb ukse, näitab talle rusikat järele.) Küll ma sulle veel näitan, kui veel kord pää sisse pistad! Õhk peab puhaš olema.

K õ i k (kohkunult, etteheitvalt). Jüri! Jüri!

M a n n. Vaata, kui ma emale kaeban. Sina tohid külalisi jõuluõhtul välja ajada. (Avab ukse ning tõmbab käega Kaalut tagasi.) Kaalukene! Tule aga tagasi, ära karda midagi.

K a a l u (pistab pää kartlikuna sisse). Ma — ma — kardan — võib olla Jüri — lõõb —

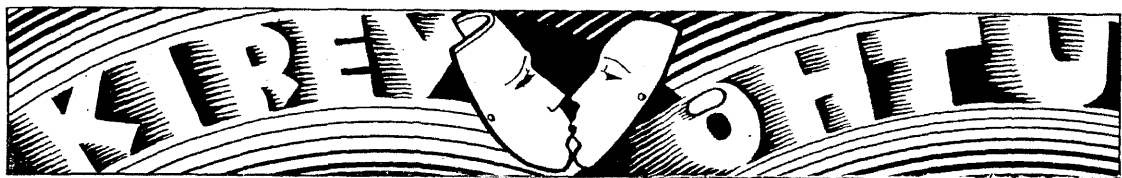
J ü r i (teeb sammu ukse poole, leplikumalt). Eks sa katsu tulla!

K a a l u (tõmbab pää ruttu tagasi).

K õ i k. Aga Jüri!

J ü r i (veel leplikumalt). Mis „aga Jüri“!?

K u s t i. Kaalukest niimoodi ehmatada! (Järgneb.)

Tähtsufeta asjate

Ühe toapoiži lõbus sooloettekanne. Mineil B. Laiuste.

Ettekandja tuleb esile kehvas riietuses. Tal on kaugas wäitene kohwer, kust kõneledes ja lauldes wõtab wälja tarwisminewad esemed — refwiisidid.

Ja-ja, minu daamid ja härrad — praegu-
sel modernil ajajärgul teise teenijaks olla — see on suurem rist ja wüimane leib. Härrastel on ju tänapäewal lausa ennetuulmata nõuded. Meie, teenijad, oleme sõna tõsises mõttes nende walgeb orjad. Täna on alles 15. kuupäew, aga mina olen juba terwelt kolmes teenistuskohas õnne katfund. Teie küsite müidugi — miks. Silmapilt, ma seletan kohe.

Selle kuu esimestel päewadel — see oli just õnnetul reedisel päewal — läksin ma härra Nibunina teenistusse. See on, nagu ehk isegi teate, suur kuulus ooperi komponist. Et ma sarnast ametinimetust warem polnud kuulnud, küsisin õige Nibunina proua käest, et mis asjamees see ooberi kommunist siis õige on. Ja tema lasi siis nii kiirelt kui wähegi wõis, et: „Esiteks pole ta mitte „ooberi-kommunist“ waid ooperi-komponist. Teiseks wõib ooperi komponistiks olla ainult see inimene, kellel teraw kuulmine ja ilus laulu hääl. Terawat kuulmist on ooperi-komponistil seepärast waja, et ta kergema waewaga teise komponisti muusikat järel wõiks aimata. Kriitikud ütlewad sel puhul küll, et muusikas olla natuke tunda selle wõi selle mehe mõju, aga publik unustab selle pea ja jookseb teatrile lausa tormi. Minu mees komponeerib praegu üht ooperit „Soodom ja Komorra“ ja et praegu suur rekordide ajajärg walitseb, tahab ta tema oma ooperiga lüüa rekordi. Sellest ooperist wõtawad oja järgmised pillid: 30 pasunat, 40 saksafooni, 40 truba, 60 pikolat, 70 triangelit, 80 juurt ja

wäitest trummi, 90 klarnetti, 50 esimest ja teist wiulit, 25 kontrabassi ja 250 kastanjetti. Et pigi ja wääwliisaju effekte luua, lastakse 3. wäituse lõpul wiimastelt rõdult 10 kasti kuiwi tammehalge parteri kuktuda. . . „Aga see on ju mäilma suurim narrus!“ tähendasin mina. „Kuidas?!“ — kirjendas ta mulle näkku: „Teie häbemata kuskikas julgete ühe suure kunstiloomingu kohta nii öelda. Katfuge, et te silmapilt mu majast kaote, muidu lasen ma need 10 kasti tamme-
mepuid weel teie kaelakontidele kuktuda!“ Ta andis mulle mu palga ja ma tulin ära. Raks tundi hiljem läksin ma härra Ölipoti teenistusse. Teate see, kes ölipilte maalib. Do, olid need alles pildid! Püü! Kurat wõtaks! Päräs häbi waadata. Üks wanahärra ostis ühe pildi 10.000 sendi eest — mis selle pildi nimi oligi — ah jaa — „Susanne suplemas.“ Lubas teda oma magadistuppa üles panna. Arwatawasti kannatas see waene mees wiist kiigse une all, aga ma usun, et ta selle pildi üles riputamistest saati unepuuduse all hakkas kannatama. Siis jääl oli weel teine pilt, päälkirjaga „neiu portree.“ Seda pilti oleksite pidand nägema. Kus see neiu jääl oli, seda mina küll ei tea. Wahtisin teist küll mitu päewa ja keerutasin kord üht, kord teist pidi. Oli jääl küll üks must ratas, paar wiltust kriipsu, üks filmatooline nurr ja paar kõwerat joont — see oli kõik. Ütlesin siis ühel ilusal päewal härrale, et: „Härra Ölipott, mis sel pintsliharjutusel nii ilus päälkiri — „Neiu portree“ on?“ „Mis pintsliharjutus? Kuidas julgete teie mu suuremat kunstisaawutust pintsliharjutuseks nimetada, teie harimata inimene!“ Sellest ajast pääle muutus mu elu jääl majas wäljakannatamatuts

ja järgmisel laupäeval olin ma jälle waba mees, nagu linnute ofjal. Minu wiimane teenistus oli preili Mihfenbergi juures. See oli wanatüdruk pääläest jalawarwasteni. Tal oli 8 koera, 6 kassi, 1 papagoi, 2 ahwi ja 1 meresiga — seega siis täielik loomaaed. Ja kuna wanapiiga ise muusika-harrastaja oli, hüüdis ta oma loomigi väga muusikaalsete nimebega. Üks kõwerajalgadega tassi oli „Padaemand“, üks kulltog „Don Juan“, üks karjamuri „Orleani neitsi“, üks jahikoer „Kalmuneid“, üks puudel „Tosca“, üks pits „Boris Godunow“ ja üks bernhardiiner „Maria Stuart.“ Kassidel olid järgmised nimed: „Salome“, „Ödipus“, „Trawiata“, „Geischa“, „Meedi“ ja „Tirkuparuness“. Papagoi nimets oli „Mikaado“, meresjal „Dolly“ ja kahel ahwil „Lõbus talupoeg“ ja „Emajõe loote“. Rüüd kujutelege aga minu waewa nende lojuste juures! Kuus forda päewas tōin ma selle neetud hundibagashi neljandalt korralt alla hoowi, et nad siis endid weidi wõits sirutada. Ühtelugu küsijid inimesed, kes hoowist möödusid, et on teil jääd koertenäitus wõi?! Järgmisel päewal juba hüüdsid kõik maja-elanikud mind „koerakaswatuse eriteadlaseks“ ja kasside „gouwernanteks.“ See oli mulle liig, ma ei kannatand enam, waid wõtsin oma tunnistused ja tulin. Siin ma nüüd olen. Aga nüüd on küllalt! Ma ei lähe enam ühtegi teenijate wahetalitusbüroosse. Eilasest pääle kuulutan „Päewalehes:“ „Üks noor, meeldiw toapoiss otjib ühe soliidse daami juures majawalitseja kohta.“ Ma teen refklaami ja ei muud midagi, sest ainult refklaami mõjul pääseme edasi.

(Laulab mõnel tuntud wiisil.)

1.

Mõni mees teeb hiiglaraha,
kuid on waene ifkagi.
Süd ja päwi kroonib, korjab,
raha pole ometi!
Mis on nende meestega
et nad edasi ei saa?

Mängus on siin sehake
tähtsuseta asjake!

(Näitab mängukaarti.)

2.

„Meie elu päris tibe!“
inimesed kaebawad.
Sjegi me riigimehed
järjest nõnda ohtawad.
Milles peituwad need paised,
et me oleme kõik wasesed?
Wat — meil puudub sehake
tähtsuseta asjake!

(Näitab rahakutrut.)

3.

Kui ja nooripaare waatad,
hirmunult siis seisma jäed,
sest et nende nägudel sa
aina nukrust, kurbust näed.
Miks nad on nii kurbwad kujud,
miks neil ifka halwad tujud?!
Wat — neil puudub sehake
tähtsuseta asjake!

(Näitab pupet.)

4.

Täpselt südaööl tormab
keegi mööda tänawat,
ise nohiseb ja norstab,
ktrub, wannub saatanat.
On see pätt, wõi on see sul,il,
wõi on rinnus armutuli?
Ei — tal puudub sehake
tähtsuseta asjake!

(Näitab wõtit.)

5.

Oma naabrit pean ma kiitma
ta on väga täpne mees.
Kui läeb kõrssi aega wiitma
ainult tunni istub sees!
Mis küll hojab piires teda,
et ei taha mõnuleda?
Ja — siin mängus sehake!
tähtsuseta asjake!

(Näitab tuhwlit.)

Närtsib leht

A. L-i melankoolne deklamatsioon.

Tärkab leht ja ilu õues,
kevad tulla kipub.

Härra Schmidtil püstol põues —
surma minna tikub. (Ja lähebki.)

Härra Schmidtil püstol põues,
surma minna tikub. —

Väljas päike, ilu õues —
suvi tulla kipub. (Ja tulebki.)

Närtsib leht ja sügis õues,
härmas pöösastikud.

Härra Schmidtil püstol põues —
surma minna tikub. (Ja lähebki.)

Härra Schmidtil püstol põues,
surma minna tikub.

Kuivand leht ja külm on õues —
tali tulla kipub. (Ja tulebki.)

Kevadel on püstol põues,
avatlema kipub,

härra Schmidtil arm on põues —
Schmidti tapma tikub. (Ja tapabki!)

Millega avada hooaeg

Soovitada teoseid mängimisets võib hääde taga-
järgedega kui on teada, milline tegelaste koosseis jne.
Kui siin mõnd näidendit soovitan, siis ei taha ma sellega
õelda, et need näendid igal näitelaval tingimata häid
tagajärgi annavad — kindlasti mõjuvad need aga hästi
sääli, kus nad satuvad kohasele pinnale. Kus leidub kuni
15 tegelast ja laual üks toa ja üks metsadekoratsioon,
sääli võib julgesti riskeerida W. Lemberi „Kaljura-
huga“, J. Ukurateri „Udula talu kuningaga“,
E. Wolzogeni „Walge lehe“ või Paul Pinna
„Julge ujujaga“.

„Kaljura hu“ on kaanel nimetatud komöödiats
luid stiililt teos on rohkem jant. Lavastades on häda-
vajalikud mõningad parandused — maalkunstniku oja tuleb
kriipsutada maha — kuna see mõjub nagu oleks hää
supi sisse sattunud till petrooleumi. Suublemiisi efined teoses
lõiga palju, need teevad asja läägeks, 50 protsenti nen-

deft tõmmatagu maha. Lehekülg 80 tõmmatagu peaaegu
terwelt maha ja kõigi nende kärbete tagajärjel teos
ainult võidab.

* * *

Julgesti tohiks veel soovitada Väti keelest tõlgitud
J. Ukurateri külatomöödiat — „Udula talu kuningas“.
(Wajab 15 tegelast, ühe melsa ja kaks toadeko-
ratsioonit.) Wähgegi teispärase ettekande juures see teos
kõuseb kindlasti mõjule.

* * *

Wajatakse salongnäidendit, siis võib selleks võtta
E. Wolzogeni naljamängu — „Walge leht“ — on
terge lawastada ja annab ilusa mulje. Tegelasi 5 m. 5 n.

* * *

„Julge ujuja“ — kui naljamäng täidab oma
ülesande. Tegelasi 8 m. 5 n.

J. Metua.

Küsimusi ja vastuseid

„Oru Jüri“ tüüp „Radivere piimaveos“.

Lääne maakonnast saabus kiri, milles küsitakse, kuidas öieti mõista „Oru Jüri“ tüüpi näidendis „Radivere piimavedu“. Kas „Oru Jüri“ on tark või loll, kas „Oru Jüri“ suu läbi tahab autor mõnitada uuendusi ja ühistegevust või peab „Oru Jüri“ ise olema naeruväärne. Kardan, nii ehk küsivad paljud ja seepärast olgu siin vastus antud ka avalikult, kuna küsijale saatsin kirja.

„Oru Jüri“ tüüp ei ole luuletatud, vaid elust kopeeritud. Tõeline „Oru Jüri“ originaal (mõistagi teise nime all) elab Harju maakonnas, kus tal suur talu, mis juba vene ajal ostetud ja väljamaksetud. Enne ilmasõda see „Oru Jüri“ elas rikka mehena — müüis viinavabrikusse kartulaid ja korjas „sukasäär“ kulda. Ka mõistusel ta oli arukas ja üldse lugupeetud mees.

Siis — tulid sõjad, revolutsioonid, riigipöörded, uued majapidamisviisid, uued mõõdud, uued rahad, uued maksud ja nii edasi. Uuendustele ei suutnud „Oru Jüri“ kohaneda; ja hakkas neid vihkama ja see vihkamine muutus aastate jooksul haiglaaseks maaniaks. Tema teada oli vana korra juures elu kergem ja parem ja kõik uuendused näivad temale mõteteta rumalus, mis peavad kord jälle aset andma vanale hääle korrale, kus Eestit valitseb vene keiser, rahaks on rublad, mõõtudeks süllad, toobid jne. Isiklikult kõnetasin teda paari aasta eest, siis ta muuseumas ütles nii: „Olen oma koha osnud ja puhtas rahas välja maksnud, aga nüüd nad nõuavad minult jällegi maksu (tulumaksu), see pole muud kui rõövimine“. Nii ei tasu „Oru Jüri“ põhimõttelikult ühtegi maksu ja need saadakse kätte oksjonite abil. Et tulumaksust vabaneda, peab ta talu nii, et see tulu ei annaks — hein tegemata, põllud suurelt osalt söödis ja muist loomi surid mõõdud talvel nalga. Poissmehena elab ta talus ihuüksinda — kaaslasteks hobune, paar viletsat lehma ja viis koera. Kui koer töö pojad, ütles „Oru Jüri“: „Need on valitsuse koerad, mina ei tohi neid hukata.“

Kas „Oru Jüri“ on tark või loll, see küsimus oli käesoleva aasta kevadel arutusel rahukohtus. Sugulased nõudsid, et „Jüri“ tunnistataks nõdra meheks ja talusse määrataks hooldaja. Ilma arstide otsuseta aga kohtunik meest nõdrameelseks ei tunnistand ja asi jäi pooleli. Igatahes on „Oru Jüri“ kitsarinnalise vanameelsuse äärmine tüüp. Sarnast vanameelsust vähemal määral leiame aga üsna sageli maal kui ka linnas. Et naeruväärstada kitsarinnalist vanameelsust, selleks ongi näidendisse „Radivere piimavedu“ paigutatud „Oru Jüri“.

Elust kopeeritud on näidendis ka: „Kurni Leena“, kes praegu vaimuhaigete majas ja „Raif“, kes oli kord ohvitser, — mees viisakate kombete ja hää kasvatussega kuid alkohol tegi temast ajajooksul vangimajade külalastaja.

Olgu need read sissejuhataks neile, kes mõtlevad lavastada „Radivere piimavedu“.

J. Metua.

Väikelavade näitejuhtide kursused Tallinnas.

Nagu eelmises numbris teatatud, toimusid Tallinnas 16. augustist kuni 8. septembrini väikelavade näitejuhtide kursused. Kursustele registreerus üle 30 näitejuhi, neist rõhuv enamus maalt, kodumaa kaugematest nurkadest. Esindatud olid peaaegu kõik maakonnad. Et kursus toimus suve lõpul, seega on loomulik see nähe, et suurem hulk osavõtjaid olid pedagoogid, kes oma vaba suve lõpupäivi kasutasid endi täiendamiseks lavapraktikas.

Läbivõetud ainekogu hulgas domineerisid: lavapraktika (lektor hra A. Üksip), hääldamine (hra K. Otto), lavaline liikumine (hra H. Kompus), lava tehniline ülessäädmine (hra H. Vaks), grimeerimine (hra V. Sooserv) ja repertuaariküsimused (hra R. Kangro-Pool). Kahjuks jäi aga aja puudusel kavast välja huviga oodatud loengute seeria „Estonia“ dekoraatori hra. A. Tuurandi poolt.

Praktilise tööna lavastati kursuste kestel hra V. Sooserv'ga poolt Agnes Taari 3 vaatuslik näidend „Emake maamuld“, hra K. Otto poolt tuntud Max Mölleri lastenäidend 6 pildis „Murueide imekannel“ („Printsess Heldekäsi“) ja rühmdeklamatsioonina Gustav Suitsu „Hullude laul“. „Emake maamuld“ etendati Saksa teatris 7. septembril, „Murueide imekannel“ 8. septembril samas. Mõlemad ettekandeid jälgis saalitäis publikut, kes aplausiga polnud kitsi. Ettekanded õnnestusid kõigiti hästi.

Pääle lõppetenduse 8. septembril anti igale kursusest osavõtjale „lõputunnistus“ ning pääle lühikese omavahelise koosviibimise siirdusid äsjadiplomeeritud näitejuhid koduteele.

Kõige muu praktilise raudvara kõrval, mida kursus oma osavõtjatele võimaldas, ühendas ta noored näitejuhid veel tugevate sõprussidemetega. Ja see moraalne side jättis kahtlemata sügava mulje iga osavõtja hingesse. —an.

Kilde kursuselt.

Improvisatsioonitund.

Ülesandeks: sõnade, žestide ja kõige muuga kujutada noort printsit.

Keegi kursuslane maalt saab sellega toime õige lihtsa lausega:

„Ants, too mulle tagakambrist püss, ma lähen jahile!“

Ka printsit kuju moderniseerub!

★

Jagatakse „lõputunnistusi“.

Keegi kursuslane tähendab naljatoonil, et päris kahju, et atestaatidel puuduvad numbrid. Sõber viskab pommi:

„Ära igatse tühja. Sul oleks sääl siis ümargune null olnud!“

Äga mees, kes käis „Estonias“, „Põrund aru õn-nistust“ vaatamas, vastab väga tabavalt H. Raudsepa sõnadega: „On see siis nii hirmus, kui null on ümargune?!...“